

**BEHEERSPLAN PAROCHIEKERK SINT-MEDARDUS & - GILDARDUS ROSSEM
2021-07-05**

BIJLAGE 2 – INVENTARIS VAN ANDERE DAN CULTUURGOEDEREN

BEHEERSPLAN ONROEREND ERFGOED

Parochiekerk Sint-Medardus & -Gildardus (ID:40218)
Rossemdorp
1860 Meise - Wolvertem

Orgel Sint-Medardus-en-Sint-Gildarduskerk
4.01/23050/119.1 / OB000642
21 augustus 1979
Type: Monument

De gehuchtkern van Rossem, Rossemdorp en Sint-Medardus-en-Sint-Gildarduskerk met ommuurd
kerkhof, Rossemdorp
4.01/23050/110.1 / OB001910
1 oktober 2010
Type: Monument

De gehuchtkern van Rossem, Rossemdorp en Sint-Medardus-en-Sint-Gildarduskerk met ommuurd
kerkhof, Rossemdorp
4.02/23050/105.1 / OB001911
1 oktober 2010
Type: Dorpsgezicht

Beheersplan opgemaakt door:
Gantois Gisèle,
Architect MSc in Conservation
Neerheide 21
1730 Asse Ter Heide

Opdrachtgever:
Kerkfabriek Sint-Medardus & -Gildardus
Rossemdorp 28
1860 Meise - Wolvertem

Eigenaar:
De gemeente Meise

Datum ter goedkeuring ingediend:

Niets uit deze studie mag gekopieerd worden zonder voorafgaande toelating van de auteur
gisele.gantois@kuleuven.be

INHOUDSTAFEL DOSSIER

Voorwoord	11
1. Identificatie en afbakening van het beoogde gebied	12
2. Historische nota	14
3. Beschrijving en Inventaris van de erfgoedelementen van het onroerend erfgoed – huidige toestand	88
4. Beschrijving van de erfgoedwaarden	159
5. Visie op toekomstig beheer	162
6. Opsomming en verantwoording van de beheersmaatregelen	171
7. Voorstel van opvolging en evaluatie	173
8. Bijlagen – Overzicht	174

Bijlage 0 – Onderhoudsplan

Bijlage 1 – Inventaris van de cultuurgooederen

Bijlage 2 – Inventaris van andere dan cultuurgooederen

1. Schilderijen

- 1.1. Kruisweg – 14 staties / *muren zijbeuken*
- 1.2. H. Medardus / *noordelijke muur 1ste travee schip*
- 1.3. H. Gildardus / *zuidelijke muur 1ste travee schip*
- 1.4. Pilatus veroordeelt Jezus / *westmuur zuidelijke zijbeuk*

2. Beelden

2.1. Hout - gepolychromeerde houten beelden

- 2.1.1. Sint-Anna-ten-drieën / *eerste zuil vanaf het westen zuidelijke zijbeuk / (h 98 cm) / M239598 - (begin 16de eeuw)*
- 2.1.2. H. Cornelius paus / *tweede zuil vanaf west noordelijke zijbeuk / (h 92 cm) / M239599 - (17de eeuw).*
- 2.1.3. O.-L.-Vrouw Onbevlekt Ontvangen staande op maansikkel vertrappt de slang / *sacristiekast / (h 90 cm) / M239615*
- 2.1.4. Jezus aan het kruis / *noordmuur noordkapel*
- 2.1.5. Calvarie / *zuidelijke zijbeuk*
- 2.1.6. H. Barbara / *eerste zuil vanaf het westen zuidelijke zijbeuk*

2.2. Gips

- 2.2.1. H. Gedardus van Majella (?) / *westelijke zuil noordelijke zijbeuk*
- 2.2.2. H. Margareta van Cortona / *middelste zuil noordelijke zijbeuk*
- 2.2.3. H. Antonius van Padua / *achterste zuil zuidelijke zijbeuk*
- 2.2.4. H. Hart van Jezusbeeld / *noordpijler koor*

2.2.5. Jezus aan het kruis / *noordmuur sacristie*

2.2.6. H. Medardus / *zuidelijke pijler koor*

2.2.7. Jezus aan het kruis / *zuidmuur zuidelijke zijbeuk*

2.1.8. Twee witte beelden links en rechts van hoofdaltaar op sokkel

2.3. Andere

2.3.1. Wassen beeld van Jezus als pasgeborene / *sacristiekast*

3. Kerkelijk meubilair

3.1. Credenstafel / *zuidmuur koor*

3.2. Zitmeubels

1.2.1. Kerkstoelen / *schip*

3.3. Banken

1.3.1. Bidbank / *noordelijke zijde koor*

1.3.2. Bidbank / *zuidelijke zijde koor*

3.4. Toogkast

3.5. Dienstaltaar / koor - hout

4. Andere voorwerpen

4.1. Hout

4.1.1. Offerblok

4.1.2. Beukenhout onderdelen / *koor*

4.1.3. Paraplubak / *toren*

4.1.4. Houten sokkels / *noordelijke kapel*

4.2. Metaal

4.2.1. Liturgisch vaatwerk

4.2.1.1. Kelken

- oudste kelk uit 1768

4.2.1.2. Cibories

4.2.1.3. Monstransen (2 stuks)

4.2.1.4. Misampullen en schalen

4.2.1.5. Wierookstel / koor / sacristie kluis / (h. 9,5 cm)

4.2.1.6. Carillons

4.2.1.7. Wijwater

4.2.1.8. Godslampen

4.2.2. Verlichtingsornamenten

4.2.2.1. Kandelaars

4.2.2.2. Kandelabers

4.2.2.3. Wandlampen / *viermaal koor*

4.2.3. Ceremoniebenodigdheden

4.2.3.1. Processielantaarns

4.2.3.2. Processiekruis

4.2.4. Vazen op het hoofdaltaar

4.3. Textiel

4.3.1. Bovenkleding

- oudste kazuifel dateert van 1774

4.3.2. Liturgisch textiel

4.3.3. Gordijnwand achter het hoofdaltaar

4.3.4. Vaandels en vlaggen

- muziekmaatschappij 'De Medaren'

4.4. Gips

- gipsen sokkels + houten tonnen / *koor*

4.5. Doopvont thv noordelijk zijaltaar = verplaatsen in tekst

4.6. Epitafen van H. Medardus en H. Gildardus

Bijlage 3 – Archivalisch_Bouwhistorische studie

Bijlage 4 – Materiaal technische studie

Bijlage 5 – Stabiliteitsstudie

Bijlage 6 – Fotoreportages

Bijlage 7 – Asbestinventaris

Bijlage 8 – Kerkenbeleidsplan

Bijlage 9 – Beveiliging & onderhoud van de kerk

Bijlage 2 – Inventaris van andere dan cultuurgooderen – huidige toestand

1. Schilderijen

1.1. Kruisweg – 14 Staties / muren zijbeuken

Het is niet duidelijk of deze kruisweg werd besteld en aangekocht rond de datum van ingebruikname van de nieuwe kerk, of ze maw deel uitmaken van het interieur zoals ontworpen door Hansotte. We zien wel één van de staties op een foto uit 1976.

Fig. 1. Kruiswegstatie tegen de noordelijke buitengevel. (1976 – KIK – M239601 - <http://balat.kikirpa.be/object/19955>)

Gezien de grote wisselvalligheid in de conditie van de verschillende 14 kruiswegstaties, wordt elke statie afzonderlijk besproken.

Ophanging

Deze is telkens uitgevoerd met een oogvijsje in de lijst en met een staaldraad die opgehangen is aan een schroef in de (asbesthoudende) lambrisering in Glasalplaten.

Materialen

De lijst en het spieraam zijn vervaardigd uit naaldhout. De halfronde lijstjes zijn verguld met bladgoud. Dit is te herkennen aan de sterke glans en het gladde oppervlak. De vergulde stukken op het doek zijn

verspreid uit reliëfpapier (een imitatie van persbrokaat).

Conditie afzonderlijke staties

I: Pilatus veroordeelt Jezus

De lijst en spieraam zijn aangetast door kleine klopkever. Ook aan de voorzijde van de lijst zijn er enkele uitvliegopeningen. De beschildering op de lijst is vooral onderaan nogal lacunair. Er werd geretoucheerd met een bronzine. Aan de hoekornamenten zijn er open naden. Aan de onderzijde van het doek werd er een horizontale stoplap of strook textiel gekleefd. Deze werd destijds aangebracht omdat er een grote scheur en perforaties waren. Een groot aantal lacunes werden rechtstreeks op het doek geretoucheerd, dus zonder eerst op niveau te zijn gebracht.

Fig. 2 (MW)

De opspanning van het doek is erg gebrekkig. In de middenste zone zijn er veel craquelures, lacunes en sterke opstuwingen, waarvan er enkele volledig loshangen en die dus dreigen af te vallen.

Fig. 3 (MW)

II: Jezus wordt met het kruis beladen

Er zijn opnieuw uitvliegopeningen, zowel in het kruis, in de lijst als in het raam. De beschildering op de lijst vertoont enkele lacunes. Het doek vertoont sterke golvingen en onderaan is er opnieuw een grote stoplap gekleefd. Er zijn retouches uitgevoerd zonder eerst op niveau te zijn gebracht. Er zijn vooral onderaan enkele craquelures en opstuwingen.

III: Jezus valt voor de eerste maal onder het kruis

Zowel de lijst als het spieraam vertonen dezelfde gebreken. Het doek hangt erg slap. In de picturale laag zijn er verschillende opstuwingen. Er is opnieuw een wijdvertakt craquelurenet, waarbij er op de kruispunten kleine lacunes zijn ontstaan.

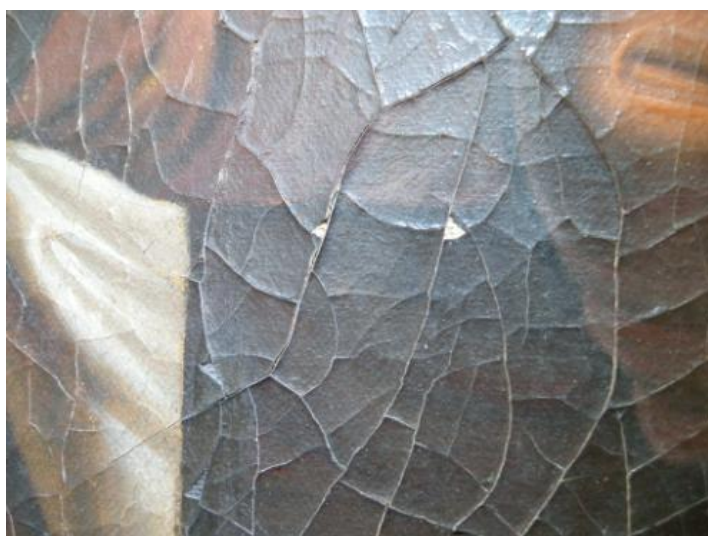

Fig. 4 (MW)

IV: Jezus ontmoet zijn moeder

In lijst en raam zijn er uitvliegopeningen van kleine klopkever. Aan de hoekornamenten zijn er kleine openstaande naden. Op de blauw geschilderde stukken van de lijst is er een witte verkleuring wat mogelijk kan wijzen op een schimmel. Het doek en de picturale laag verkeren in goede staat. Onderaan zijn er enkele kleine lacunes.

V: Simon van Cyrene helpt Jezus' kruis dragen

De ophanging, raam en lijst vertonen dezelfde gebreken als bij de vorige staties. Het kruis verkeert in goede staat. Onderaan in het doek zijn er vier perforaties. Er werd plaatselijk geretoucheerd. In de picturale laag zijn er verspreid enkele craquelures en kleine lacunes. Onderaan is er vrij slordig geretoucheerd (bv. op het rode kleed van Christus). Er is een rode vingerafdruk op de lijst. Waar de vernis wat dikker werd aangebracht is er een lichtgele verkleuring.

VI: Jezus ontmoet Veronica

Het kruis, lijst en raam zijn zwaar aangetast. Op de lijst zijn er onderaan veel kaarsvetpatten. Het opschrift onderaan de lijst was lacunair en werd geretoucheerd. Het doek staat slap gespannen waardoor er golvingen zijn. Er zijn grote craquelures in de picturale laag waardoor er lacunes zijn, waarvan er een aantal werden geretoucheerd. Dit gebeurde rechtstreeks op het doek zonder eerst

vooraf te zijn opgevuld. Op de picturale laag zijn er in de retouches witte, melkachtige vlekken. Dit kan wijzen op blindslag. In feite is dit een optisch effect waarbij het licht in de vernis of verflaag gaat dispergeren waardoor er een diffuse waas ontstaat.

VII: Jezus valt voor de 2de maal onder het kruis

Kruis, lijst en raam vertonen beide uitvliegopeningen van kleine klopkever. Er zijn lichte openstaande naden aan de hoekornamenten. De opspanning van het doek is nogal slap. Er zijn op de picturale laag twee verfspatten van de beige muurverf. Er zijn lichte craquelures en zeer lichte opstuwingen.

VIII: Jezus ontmoet de dochters van Jeruzalem

Het kruis bovenaan, de hoekornamenten en de sokkels van de zuiltjes in de lijst zijn aangetast door kleine klopkever. In de naaldhouten lijst zijn er eveneens een aantal uitvliegopeningen. De picturale laag verkeert in goede staat. Er zijn enkele kleine craquelures en lichte raamcraquelures aan de zijkant. Er is lichte stootschade op de beschildering van de lijst.

IX: Jezus valt voor de derde maal onder het kruis

Opnieuw zijn er uitvliegopeningen in het spieraam, de hoekornamenten en in het kruis bovenaan. Het doek staat nogal slap gespannen zodanig dat er enkele raamcraquelures zijn. De conditie van de picturale laag is goed.

X: Jezus wordt van zijn klederen beroofd

Het naaldhouten spieraam en de hoekornamenten van de lijst zijn aangetast. De beschildering op de lijst is lacunair. De picturale laag vertoont onderaan heel wat lacunes en felle opstuwingen waardoor de verflagen los hangen en dus dringend moeten gefixeerd worden.

In het doek is er onderaan een scheur.

Fig. 5 (MW)

XI: Jezus wordt aan het kruis genageld

Het kruisje bovenaan is zwaar aangetast. Achteraan zijn de lijst en spieraam licht aangetast. De opspanning van het doek is nogal slap. Er zijn grote lacunes rechts onderaan (op de rechterarm van Christus) en er zijn lichte opstuwingen.

XII: Jezus sterft aan het kruis

Verspreid in de lijst zijn er uitvliegopeningen van kleine klopper. Het spieraam verkeert in goede staat. De opspanning is vrij goed. De picturale laag vertoont enkele craquelures, maar verkeert in een stabiele bewaringstoestand of conditie.

XIII: Jezus wordt van het kruis afgenomen

Er zijn uitvliegopeningen in de ornamenten en het kruisje bovenop de lijst. Tussen de lijst en het doek ligt er veel vuil. We hebben getracht om zoveel mogelijk vuil te verwijderen. Het vuil was in dit geval een aantal brokken stopverf afkomstig van de glas-in-loodramen. Dit is een extra reden om de ophanging van de schilderijen te verbeteren. Er is een kleine deuk in het vergulde karton in de rechterbovenhoek. Onderaan is er een kleine perforatie.

XIV: De graflegging van Jezus

Er zijn opnieuw veel uitvliegopeningen in de ornamenten op de lijst. Ook in het spieraam zijn er sporen van wormvraat. De opspanning van het doek is nogal slap. Onderaan in de picturale laag zijn er vele opstuwingen en loshangende verfschilfers. Er zijn ook grote lacunes ontstaan. Hierbij is zichtbaar dat het om een zeer dunne preparatielaag gaat.

De omlijstingen van de twee volgende schilderijen zijn zeer rijkelijk uitgewerkt, maar we betwijfelen de authenticiteit van de stukken. We vermoeden dat ze zijn samengesteld uit verschillende stukken. Dat is ook te merken aan de wisselende kwaliteit van het houtsnijwerk. We konden ze niet aan de achterzijde inspecteren omdat ze bevestigd zijn met houvasten.

1.2. H. Medardus / noordelijke muur 1ste travee schip

Er zijn in de omlijsting een aantal openstaande naden en verstekken. Er werden vermoedelijk recent verschillende spijkers aangebracht. Er zijn een tiental uitvliegopeningen van kleine klopper te vinden. Op de lijst van de lambrisering ligt er wat boormeel, dat dus mogelijk vanuit de onbeschilderde achterkant van het houtwerk komt. Er bestaat een kans dat deze omlijsting dus actief is aangetast. Aan de voorzijde werd er wellicht zo vaak overschilderd dat de uitvliegopeningen verstopt zijn. Het recente schilderij werd op paneel uitgevoerd. Het vertoont geen gebreken.

1.3. H. Gildardus / zuidelijke muur 1ste travee schip

Deze vertoont dezelfde gebreken, zoals enkele uitvliegopeningen en de aanwezigheid van boormeel.

1.4. Pilatus veroordeelt Jezus / westmuur zuidelijke zijbeuk

De ophanging is uitgevoerd met twee oogvizen in de lijst, twee muurkrammen en een stalen draad. De lijst en spieraam zijn overwegend uitgevoerd in naaldhout. De lijst en spieraam zijn overwegend uitgevoerd in naaldhout. Er zijn wel enkele openstaande naden tussen de regel en stijl van het spieraam. De lijst is aan de voorzijde afgewerkt met een donkere lak. De buiten en binnenlijsten zijn

verguld met een bronzine. Er zijn enkele openstaande hoeknaden en er is lichte schade aan de preparatielaag. In de linkerbenedenhoek werd er een stoplap geplaatst om een scheur te herstellen.

Fig. 6 (MW)

Het doek staat slap opgespannen, waardoor er hoekgolven zijn en er zelfs buikvorming optreedt. Er zijn ook duidelijke raamcraquelures. Deze worden veroorzaakt doordat het doek regelmatig in contact komt met de scherpe rand van het raam, waardoor de verflaag op die plaats gaat breken. Onderaan is er ook nog een perforatie aanwezig. De hoekgolven of plooiën hebben een verlies aan picturale laag en preparatielaag veroorzaakt, zodat er lacunes zijn ontstaan. Voor het overige is er een wijdvertakt craquelurenet en is de picturale laag doorgaans in goede staat. In het midden is er een slordige zwarte retouche uitgevoerd. (opschrift: Van den Kerckhoven)

2. Beelden

Alhoewel het ensemble van beelden bijdraagt aan het huidige homogene karakter van de neogotische kerk werd het merendeel van de beelden bij elkaar gebracht door pastoor Tierens in de jaren 1980 toen hij het interieur van de kerk opnieuw aankleedde. Sommige andere waardevolle polychrome beelden kregen een nieuwe plaats in de kerk tegen de zuilen en onder een baldakijn.

Fig. 7. Interieur van de kerk

2. 1. Hout – gepolychromeerde houten beelden.

2.1.1. Sint-Anna-ten-drieën / eerste zuil vanaf het westen zuidelijke zijbeuk / (h 98 cm) / KIK - M239598 - (begin 16de eeuw)

Dit beeld was reeds aanwezig in de kerk vóór de bescherming in 2010. Dit is te zien op de foto van 1976 van het KIK. Het beeld bevond zich op een andere plaats en was omkaderd.

In het baldakijn werd zowel eiken- als naaldhout verwerkt, die beide in goede staat verkeren. Er is lichte schade aan de afwerkingen. Het beeld vertoont een aantal verticale krimp-scheuren. Deze beginnen in het voetstuk en lopen door tot in de mantel. In de linkerarm van het kind is er een open naad, waardoor de arm los zit. Het attribuut (wellicht een bolkruis) ontbreekt. In de picturale laag van de mantel en op de linkerarm van het kind zijn er enkele lacunes tot op de preparatielaag. Plaatselijk zijn er enkele opstuwingen. Ter plaatse van enkele lacunes in de bruine beschildering zijn er vroegere (roodkleurige) afwerkingen merkbaar. De kroontjes zijn op een nogal slordige manier verguld met een

bronzine. Het zilveren kroontje is plaatselijk gedeukt. De gipsen console vertoont een barst in de hals van de engel. Er is nogal veel stootschade aan de randen. Er werden een paar slordige herstellingen uitgevoerd.

Fig. 8: Sint-Anna-ten-drieën in 1976 (KIK – M239598 - <http://balat.kikirpa.be/object/19986>) en Fig. 9: vandaag

2.1.2. H. Cornelius paus / tweede zuil vanaf west noordelijke zijbeuk / (h 92 cm) / M239599 - (17de eeuw).

Fig. 10: H. Cornelius in 1976 (KIK – M239599 - <http://balat.kikirpa.be/object/20020>)

Ook dit beeld was reeds aanwezig in de kerk vóór de bescherming in 2010. Dit is te zien op de foto van 1976 van het KIK. Het beeld bevond zich op een andere plaats en was omkaderd.

Wat betreft iconografie zijn er enkele opmerkelijke wijzigingen uitgevoerd. We vermoeden dat dit beeld destijds werd aangepast. De tiara is mogelijk later toegevoegd ter vervanging van mogelijk een mijter die dus werd verwijderd. Doorgaans wordt de H. Cornelius afgebeeld zonder baard. Ook de hoorn en de kruisstaf zijn mogelijk later toegevoegd. Structureel zijn er enkele open naden en barsten die reeds werden opgevuld. Het beeld is vervaardigd uit verschillende houten blokken die tegen elkaar werden gelijmd. Aan de rechterhand zijn de duim en de top van de wijsvinger afgebroken. De hoorn werd vastgezet met een schroefje. Er is nogal wat stoetschade aan de polychromie. Er zijn grote lacunes aan de rechterzijde van de mantel en verspreid op het kleed en het koorhemd. Deze lacunes gaan tot op de houten drager. De polychromie is plaatselijk ook aan het opstuwen. In de polychromie op de mantel zijn er vele kleinere lacunes die zowel tot op de drager als tot op de rode onderlaag reiken. Dit beeld is noch elektronisch noch mechanisch beveiligd. Op de gipsen console zijn er enkele kleine lacunes in de polychromie. De ophanging verkeert in goede staat. Het baldakijn is op dezelfde wijze vervaardigd als de overige exemplaren. Er is een slordige bronzine en er zijn kleine lacunes in de polychromie.

De gedecoreerde omkadering uit 1976 werd verwijderd.

2.1.3. O.-L.-Vrouw Onbevlekt Ontvangen staande op maansikkel vertrappt de slang / *sacristiekast* / (h. 90 cm) / M239615

Fig. 11: O.-L.-Vrouw Onbevlekt Ontvangen in 1976 (KIK – M239615 - <http://balat.kikirpa.be/object/20031>)

Ook dit beeld was reeds aanwezig in de kerk vóór de bescherming in 2010. Dit is te zien op de foto van 1976 van het KIK.

Dit eikenhouten beeld verkeert structureel in goede staat. Er zijn op het voetstuk enkele openstaande naden. Het beeld is licht vervuild in de plooien.

2.1.4. Jezus aan het kruis / noordmuur noordkapel

Dit beeld verkeert structureel in goede staat. Het hangt met een oogvijs op een muurkram. Het werd afgewerkt met een zwarte lak en een bronzine. Het beeld en de stralenbundels zijn plaatselijk besmeurd met lichtgroene verf. De bronzine is nogal lacunair, waardoor de onderlaag zichtbaar is. Wellicht is de bronzine recent aangebracht en heeft men getracht hier een zekere slijtage te imiteren.

2.1.5. Calvarie / zuidelijke zijbeuk

Houten elementen

Aan de achterzijde zijn er een aantal uitvliegopeningen. Structureel zijn er geen ernstige gebreken. Op het cherubijntje aan de onderzijde van het kruis ligt er wat boormeel, wat doet vermoeden dat de aantasting actief is. Vermoedelijk werd dit voorwerp recent geherpolychromeerd; er werd nogal slordig geretoucheerd.

H. Johannes en Maria

Deze twee beelden zijn in metaal (vermoedelijk messing). Er werden geen ernstige gebreken waargenomen.

2.1.6. H. Barbara / eerste zuil vanaf het westen zuidelijke zijbeuk

Het naaldhout aan de gipsen console lijkt ook actief te zijn aangetast. De console werd slordig overschilderd. Het beeld is mogelijk actief aangetast door houtetende insecten. Op verschillende plaatsen ligt er boormeel. Er zijn enkele openstaande naden in het voetstuk. Het beeld is nogal vervuild met roet. In het gips van het baldakijn zijn er enkele luchtbellen.

2.2. Gips

Tegen de zuilen aangebrachte gepolychromeerde gipsen heiligenbeelden met sokkel en baldakijn vervulldigen het vrijwel homogeen neogotische interieur.

2.2.1. H. Gedardus van Majella (?) / Westelijke zuil noordelijke zijbeuk

Enkele barsten aan de linkerhand van de H. Gerardus werden hersteld. Ook de barst aan het hoofd van het kleinste kind werd hersteld. Verder zijn er geen structurele gebreken. In de houten omlijsting onderaan zijn er enkele oude uitvliegopeningen van kleine klopkever. Vele stukken van de beeldengroep (bv. inkarnaten) werden slordig overschilderd met een glanzende verf. Verspreid is er lichte stootschade. De gipsen console werd eveneens geheel overschilderd en vertoont verspreid lichte stootschade aan de uitstekende delen. De houten plank bovenop deze console vertoont eveneens oude uitvliegopeningen van kleine klopkever. De bovenste lijst van het baldakijn is vervaardigd uit naaldhout en de ornamenten zijn vervaardigd uit gips. De polychromie vertoont nogal

wat lacunes en de vergulding is plaatselijk ofwel overschilderd ofwel afgesleten. Aan de onderzijde van het plafondje met de sterrenhemel zijn er enkele barsten en is er een strook overschilderd met een te donkere blauwe verf.

2.2.2. H. Margareta van Cortona / *middelste zuil noordelijke zijbeuk*

Fig. 12: H. Margareta van Cortona (GG)

Fig. 13 (MW)

Aan de noordelijke zijde was er een barst die goed werd hersteld. Rondom het voetstuk is er een houten omlijsting met nogal grote openstaande naden. Enkele opvullingen zijn alweer uitgevallen. Er zijn ook enkele oude uitvliegopeningen van kleine klopkever. De polychromie verkeert in goede staat. Vermoedelijk werd het hondje overschilderd. De gipsen console vertoont lichte stootschade (bv. aan de diadeem). De rechterhand werd ooit hersteld met plaaster. Op de banderol werd een stuk papier gekleefd. Het baldakijn: ter hoogte van de ornamenten en op de sterrenhemel is er nog een fraaie beschildering aanwezig.

Plaatselijk zijn er in deze polychromie kleine lacunes en lichte opstuwingen.

2.2.3. H. Antonius van Padua / achterste zuil zuidelijke zijbeuk

Bij het gipsen baldakijn is de houten omlijsting mogelijk actief aangetast door houtetende insecten. Er liggen enkele hoopjes boormeel. Verder is er lichte stootschade op de gipsen onderdelen. Het beeld van het kind staat licht los omdat er een breuk is ter hoogte van de bevestiging. Beide beelden zijn licht vervuild met stof en met roet. De houten omlijsting rondom het voetstuk vertoont enkele oude uitvliegopeningen van kleine klopkever. De console verkeert structureel in goede staat en vertoont enkel lichte stootschade. (vervaardiging: Billaux-Grossé Bruxelles actief rond 1900 tot 1930, wat er kan op wijzen dat deze voetstukken reeds vroeg na het voltooiën van de kerk werden geplaatst.)

2.2.4. H. Hart van Jezusbeeld / noordpijler koor

Er zijn enkele, vermoedelijk oude uitvliegopeningen in de onderbouw (triplex plankjes) en in de plank op de console. Er ligt wel een afgestorven kevertje, dus is deze aantasting best op te volgen. De console verkeert structureel in goede staat. Er is lichte stootschade in de polychromie, waardoor er lacunes zijn tot op de gipsen drager. Er is een lichte vervuiling met stof en roet. De messing omlijsting verkeert structureel in goede staat. Wellicht werden ook deze onderdelen elektrolytisch gereinigd en nadien gevernist. Er werden enkele herstellingen uitgevoerd met tinsoldeer en klinknagels.

2.2.5. Jezus aan het kruis / noordmuur sacristie

Dit beeld vertoont geen ernstige gebreken. Er zijn kleine lacunes in de verflaag.

2.2.6. H. Medardus / zuidelijke pijler koor

Dit gipsen beeld verkeert structureel in goede staat. Aan de adelaar is er lichte stootschade. In de houten plankjes rondom het voetstuk van het beeld is er wellicht een actieve aantasting door kleine klopkever. De houten plankjes bovenop de console vertonen enkele oude uitvliegopeningen. De gipsen console vertoont eveneens lichte stootschade. De messing omlijsting werd wellicht recent elektrolytisch gereinigd en gepatineerd.

2.2.7. Jezus aan het kruis / zuidmuur zuidelijke zijbeuk

Het houten kruis vertoont enkele krimpscheuren, maar verkeert verder in goede staat. Het gipsen beeld vertoont geen ernstige gebreken en werd overschilderd. Het bordje (met het opschrift INRI) vertoont enkele uitvliegopeningen en een grote lacune in de picturale laag.

2.2.8. 2 witte beelden links en rechts van hoofdaltaar op sokkel

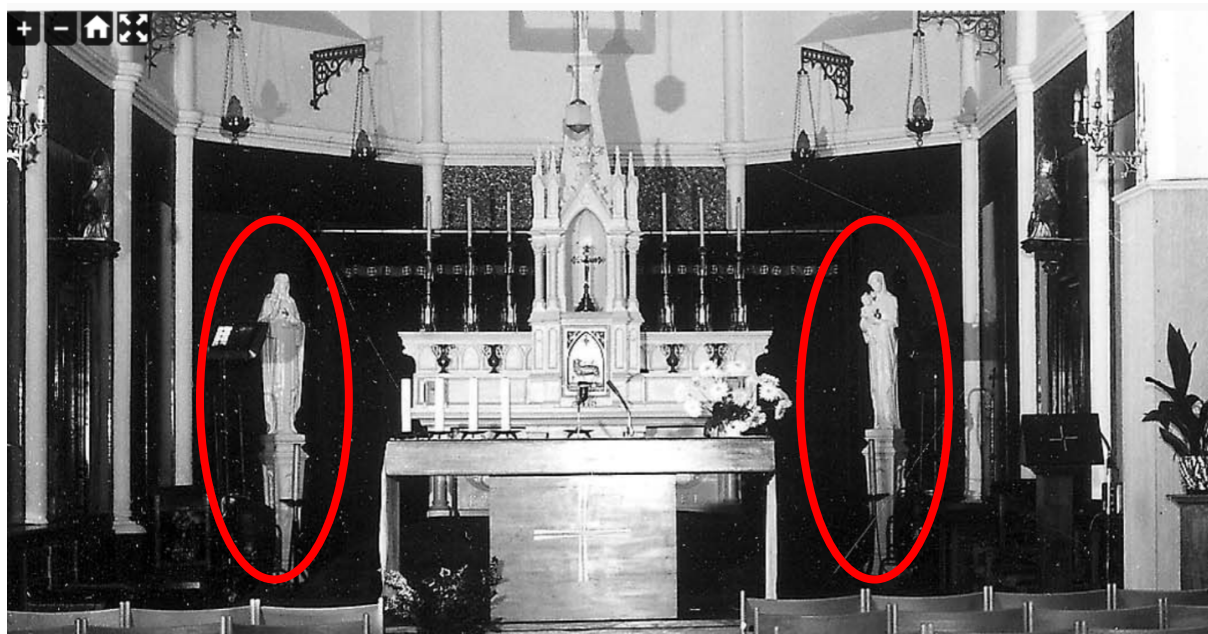

Fig. 14. Hoogkoor – herkomst en jaartal foto onbekend – overgenomen uit Meise (Rossem) Sint-Medardus en Sint-Gildarduskerk - cultuurgooederen - #2152 – advies Onroerend Erfgoed

2.3. Andere

2.3.1. Wassen beeld van Jezus als pasgeborene / sacristiekast

Dit beeldje trok onze aandacht omdat het vermoedelijk vervaardigd is uit was. Het maakt deel uit van een kerststalensemble. Het is moeilijk te zeggen hoeveel erfgoedwaarde dit beeldje heeft. Aan de rechterhand zijn er enkele vingertoppen afgebroken.

3. Kerkelijk meubilair

3.1. Credenstafel / zuidmuur koor

Deze eikenhouten tafel werd ingestroken met een zeer donkere vernis. Ook hier zijn er oppervlakteschimmels. In een van de pootjes is er een spinthoutstrook met uitvliegopeningen van kleine klopkever en er valt boormeel uit, zodanig dat het toch mogelijk actief is aangetast.

3.2. Zitmeubels

Koorzetels of Sedilia / koor

Deze set bestaat uit 3 eikenhouten zetels. Het hout werd ingestroken met een glanzende vernis die fel vergeeld is en plaatselijk druipsporen heeft veroorzaakt. Er zijn enkele spinthoutstroken met oude uitvliegopeningen. Het fluweel, de banden en de zittingen werden recent vernieuwd en verkeren in goede staat. Bij de grote zetel zitten de beide armleuningen los.

De twee beukenhouten stoelen in het koor zijn ook ernstig aangetast door houtetende insecten.

Bij de moderne beukenhouten stoelen in het schip zijn er een groot aantal die een lichte aantasting door houtetende insecten vertonen.

3.3. Banken

3.3.1. Bidbank / noordelijke zijde koor

Dit is vervaardigd uit zowel eikenhouten als naaldhouten stukken. Structureel verkeert het in goede staat. Er zijn nogal veel oppervlakteschimmels. De latjes onderaan lijken aangetast te zijn door kleine klopkever. De scharnieren komen lichtjes los.

3.3.2. Bidbank / zuidelijke zijde koor

Deze bank in neogotische stijl is ook vervaardigd uit donker geschilderd loofhout met enkele onderdelen in naaldhout. Ook de onderste latjes zijn aangetast door kleine klopkever en er zijn opnieuw op vele plaatsen oppervlakteschimmels aanwezig.

3.4. Toogkast

Toogkast / oostmuur sacristie: In de onderste delen van de achterste en de zijwanden zijn er zowel sporen van bruine schimmels als van actieve aantasting door houtetende insecten.

Fig. 13 (MW)

De oorzaak ligt in de vochtdoorslag naar het hout. Er kan dus beter een bouwfysische oplossing voorzien worden.

De overige onderdelen zijn vervaardigd in beukenhout en eikenhoutfineer, dat plaatselijk beschadigd is. In de zijwanden van de laden komen er af en toe slechts enkele uitvliegopeningen van houtetende insecten voor.

3.5. Dienstaltaar / koor – hout

Dit eikenhouten altaar werd aangekocht door pastoor Tierens. Het vertoont aan de voorzijde enkele oppervlakteschimmels. Voor het overige zijn er geen gebreken.

4. Andere voorwerpen

4.1. Hout

4.1.1. Offerblok

4.1.2. Beukenhout onderdelen / koor

Deze beukenhouten blokjes van stopcontacten en lichtschakelaars zijn allemaal aangetast door houtetende insecten.

4.1.3. Paraplubak / toren

Deze is uitgevoerd in naaldhout en werd geverfd met een eikimitatie, die veel lacunes vertoont. De voorste, bovenste lat is gebroken. Onderaan werd een zinken bak geplaatst, die in goede staat verkeert en enkel licht vervuild is.

4.1.4. Houten sokkels / noordelijke kapel

Er zijn zes sokkels (3 hoge en 3 lage). Op de plinten liggen er hoopjes boormeel, zodat ze zeer waarschijnlijk actief zijn aangetast.

Enkele vlakken van de sokkels zijn ook besmet met oppervlakteschimmels.

4.2. Metaal

4.2.1. Liturgisch vaatwerk

4.2.1.1. Kelken

Fig. 14: oudste kelk uit 1768 / (h. 26 cm) (1976 – KIK - M239610 - <http://balat.kikirpa.be/object/19917>)

4.2.1.2. Cibories

Fig. 15: Ciborie 1841-1860 (1976 – KIK - M239616 - <http://balat.kikirpa.be/object/19902>)

4.2.1.3. Monstransen (2 stuks)

Fig. 16: Zonnemonstrans 1891 – 1910 / (h. 56 cm) (1976 - M239609 - <http://balat.kikirpa.be/object/19934>)

4.2.1.4. Misampullen en schalen

4.2.1.5. Wierookstel / koor / sacristie kluis / (h. 9,5 cm)

Dit stel bestaat uit een wierookscheepje, wierookvat en een standaard. De standaard staat licht los. Ter hoogte van de spleten zijn er wat resten van poetsmiddel. De voet is licht gedeukt en er zijn sporen van een reiniging met water. Aan de bovenste rand van het vat zijn er sporen van ontzinking. Het deksel is aan de onderzijde licht vervuild met teer. Het scheepje verkeert in goede staat. Er is wat corrosie op het dekseltje.

4.2.1.6. Carillons

4.2.1.6.1. Altaar carillon

4.2.1.6.2. Carillon hangend

De ophanging is uitgevoerd met een smeedijzeren draagstructuur die zwart gelakt werd. Waar de lak verdwenen is, komt er een lichte roestvorming voor. Het geverniste, bronzen klokje werd gepolijst en zelfs mogelijk geschuurd. De stalen ophanging en klepel zijn licht roestig. De bevestiging met de muur verkeert in goede staat.

4.2.1.7. Wijwater

Klein wijwatervat en kwispel / koor / (h. 16,5 cm)

Aan de binnenzijde van dit messing vat werd er een rode anti-corrosielaag aangebracht die grotendeels verweerd is. Er zijn wat groene vlekken die wijzen op corrosie. Aan de buitenzijde zijn er ter hoogte van het voormalige waterpeil vlekken van ontzinking. Hierbij lost het zink uit de zink koperlegering (messing) preferentieel op, waarbij het roze koperrijke oppervlak zichtbaar wordt. De bijhorende kwispel verkeert in goede staat.

Groot wijwatervat / koor

Dit is van recente datum en verkeert in goede staat.

4.2.1.8. Godslampen

De godslampen werden aangekocht door pastoor Tierens in de jaren '80 van de vorige eeuw. De vroegere staande godslamp te zien op fig. 17 is verdwenen.

Godslamp / noordelijk zijaltaar

De bevestiging van een handvat werd hersteld met tinsoldeer. De lamp werd met nylandraadjes vastgebonden om te verhinderen dat ze gaat schommelen bij het functioneren van de hete luchtverwarming. Aan de bovenzijde zijn er enkele deuken en aan de randen zijn er kleine beschadigingen. Opvallend is de zwarte verkleuring ter hoogte van de ornamenten. De kettinkjes en staafjes verkeren in goede staat. Een scheur in het bovenste deksel werd destijds hersteld met tinsoldeer. Mogelijk werd het geheel gevernist.

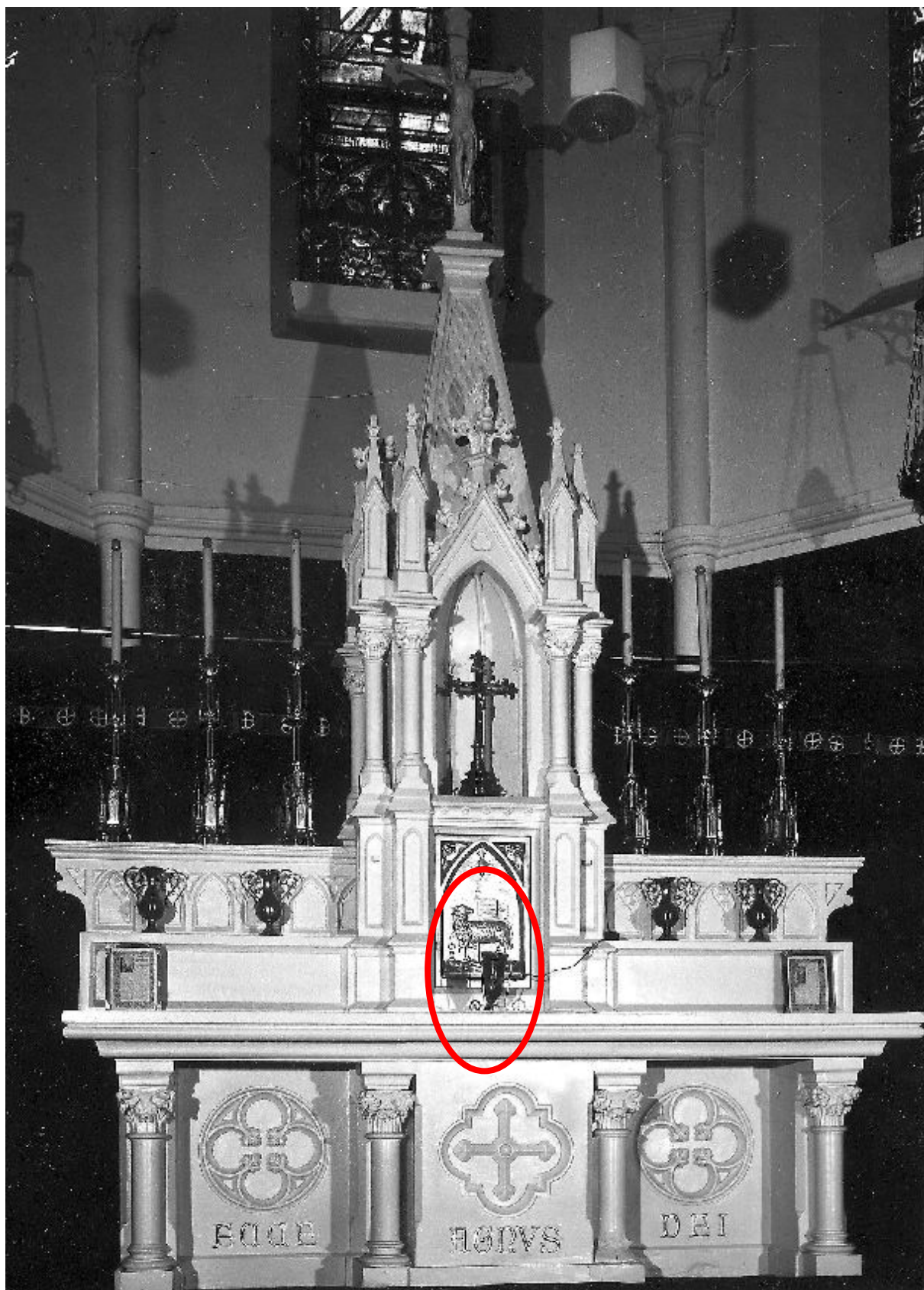

Fig. 17. Staande godslamp (1976 – KIK – M239606 - <http://balat.kikirpa.be/object/19897>)

Godslamp / zuidelijk zijaltaar

Het gaat hier om het zelfde type godslamp als het exemplaar in de noordelijke kapel. Ook hier zijn er zwarte vlekken ter hoogte van de opengewerkte (geajoueerde) rand. We vermoeden dat het deksel gepolijst werd, want enkel de bovenzijde is gereinigd (bij elektrolytische reiniging zouden beide zijden zijn gereinigd). Binnenin zijn er felgroene vlekken, wat wijst op actieve corrosie.

Godslamp / koor

Zoals de zien is op fig. 14 vervangt de godslamp in het hoogkoor een andere lamp.

Deze godslamp is vermoedelijk vervaardigd uit verzilverd messing. Het werd mogelijk gevernist waardoor er streepvormige corrosie voorkomt. Hierbij worden niet door vernis bedekte delen (bv. door krassen of slijtage) extra sterk aangetast, sterker dan wanneer het object niet gevernist zou zijn. Op de plaatsen waar de vernis niet beschadigd is, is de corrosie minder fel. Op de vergulde vlammen is er een lichte vervuiling met achtergebleven poetsmiddel. Plaatselijk is er groene corrosie zichtbaar. Er zijn enkele vergulde stukken. Plaatselijk zijn er scheuren in de ornamenten.

Fig. 18: Godslamp thv noordelijke zijaltaar

Fig. 19: Godslamp, kandelaars, wandlampen, hangende carillon, gipsen beelden op sokkel in het koor

4.2.2. Verlichtingsornamenten

4.2.2.1. kandelaars

Paaskandelaar / koor

Deze kandelaar is van recente oorsprong. Hij wordt nog steeds te koop aangeboden via de website van Slabbinck. Deze is vervaardigd met onderdelen uit gegoten messing die geassembleerd zijn rondom een ijzeren kern. Structureel zijn er geen gebreken. Hij is licht vervuild met kaarsvetsspatten en stof. In de dieper gelegen plaatsen werd er mogelijk een patine aangebracht.

Hoofdaltaar: de zes neogotische kandelaars geplaatst op de kaarsenbank vertonen geen ernstige gebreken. Sommige exemplaren staan licht los.

2 kleinere recentere kandelaars geplaatst tussen de vazen op de lager gelegen kaarsenbank en nog eens 2 kleinere recentere kandelaars geplaatst op de altaartafel.

Zijaltaar / noordelijk transept

Zes identieke kandelaars op de kaarsenbank. Eén ervan is plaatselijk sterk beschadigd, waardoor hij scheef staat. Open naden werden destijds hersteld met tinsoldeer, maar zijn opnieuw open gescheurd. Er zijn sporen van het reinigen met water. Mogelijk werden ze elektrolytisch gereinigd. De ijzeren plaatjes aan de onderzijde zijn licht roestig.

Zijaltaar / zuidelijk transept

Zes eenvoudige kandelaars. Deze zijn vervuild met gruis. Enkele exemplaren vertonen een lichte scheefstand.

4.2.2.2. kandelabers

4.2.2.3. wandlampen 4x muren koor

Structureel zijn er geen gebreken. Deze werden wellicht ook elektrolytisch gereinigd.

4.2.3. Ceremoniebehoeften

4.2.3.1. processielantaarns

Deze zijn verspreid weggeschonken aan dorpsbewoners.

4.2.3.2. processiekruis / noordelijke kapel / (h. 86 cm)

Fig. 20: Processiekruis 1851 – 1900 (1976 - KIK - M239611 - <http://balat.kikirpa.be/object/19933>)

De houten staf vertoont enkele uitvliegopeningen van kleine klopkever en lijkt actief te zijn aangetast. Het werd mogelijk verzilverd. De zilverlaag is plaatselijk afgesleten. Plaatselijk zijn er resten van poetsmiddel. Mogelijk werd er een vernis aangebracht, waardoor er versnelde corrosie voorkomt. Hierbij worden niet door vernis bedekte delen (bv. door krassen of slijtage) extra sterk aangetast, sterker dan wanneer het object niet gevernist zou zijn. Op de plaatsen waar de vernis niet beschadigd is, is de corrosie minder fel.

4.2.4. Vazen op het hoofdaltaar

De 4 koperen vazen te zien op de foto van 1976 (Fig. 17) zijn nog steeds aanwezig, zij het nu vergezeld van 2 + 2 kleinere kandelaars.

4.2.5. Kruisbeelden

Hoofdaltaar: twee kruisen in messing, waarvan één geplaatst in het baldakijn en het andere als bekroning op het baldakijn.

Zijaltaar / noordelijk transept

Het altaarkruis vertoont onderaan aan de voet sporen van groene en dus mogelijk actieve corrosie. De oorzaak hiervan kan divers zijn. Meestal wordt dit corrosieproces veroorzaakt door chloriden bv. uit leidingwater of uit zoutzuur dat gebruikt wordt als vloeimiddel bij het solderen. De voet is gedeukt en bestoft. Het bovenste lelieblad is omgeplooid.

Zijaltaar / zuidelijk transept

Het messing altaarkruis vertoont enkele watervlekken op de voet.

4.3. Textiel

4.3.1. Bovenkleding

- Oudste kazuifel dateert van 1774

Kazuifels e.a. / wandkast westmuur sacristie

Er zijn verder een aantal kazuifels en koorkleden van moderne makelij. Meestal worden ze opgehangen op brede houten kleeerhangers.

4.3.2. Liturgisch textiel

4.3.3. Gordijnwand achter het hoofdaltaar

Het gordijn vandaag verschilt van dit op de foto van 1976 (Fig. 17 en 19) en is licht vervuild en enkele haakjes aan de noordelijke zijde zijn los gekomen.

4.3.4. Vaandels en vlaggen

- muziekmaatschappij 'De Medaren'

H. Kind Jezus / sacristiekast westmuur

Het paarse textiel is plaatselijk ook beschadigd. De bladgoudvergulding en de preparatielaag van de standaard zijn plaatselijk beschadigd. Het doek van het medaillon is nogal golvend. De picturale laag vertoont nogal wat craquelures en op de meest naar voor uitstekende delen zijn er lacunes ontstaan.

De galons rondom het medaillon zijn nogal verfrommeld.

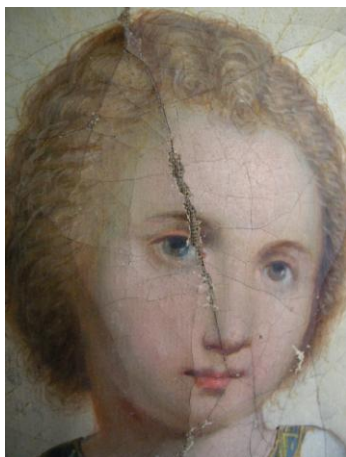

Fig. 21 (MW)

4.4. Gips

Gipsen sokkels + houten tonnen / koor

Hier staan twee gipsen, wit overschilderde sokkels. Ze vertonen lichte stootschade aan de onderste rand. De bodem van een van de twee eikenhouten tonnen is aangetast door houtetende insecten. Plaatselijk zijn er ook oppervlakteschimmels.

4.5. Doopvont

De doopvont stond oorspronkelijk vast opgesteld in de doopkapel. Deze werd tot berging verbouwd in het derde kwart van de 20ste eeuw. Vandaag is de doopvont verplaatsbaar. De Kerkfabriek voorziet de terugplaatsing van de doopvont op de oorspronkelijke plaats.

De houten plint lijkt te zijn aangetast door hout-etende insecten. De blauwe hardstenen sokkel verkeert in goede staat. Het bekken in wit Carrara marmer vertoont op het horizontale vlak een gele verkleuring door middel van kleine vlekjes, die zich aftekenen rondom het messing deksel en niet onder het deksel. Het messing deksel verkeert in goede staat. Aan de onderzijde werd het verzinkt. Bovenaan is er lichte corrosie. In het bekken is een inox kom geplaatst, die voorkomt dat er water in het marmer dringt.

Fig. 22: Doopvont

4.6. Epitafen van H. Mardus en H. Gildardus

De beide epitafen links en rechts van de inkom verdienen een aparte bespreking

Oorspronkelijk werden de epitafen met een beige olieverf geschilderd op een olieplamuur. Het geheel werd afgewerkt met fijne gouden biezen. Het medaillon werd voorzien van een belettering in goud en rood (namen van heiligen). De zone met het schild werd kleurrijk afgewerkt.

In een tweede fase werden de huidige schilderijen aangebracht in de epitafen en werden ze opgefrist met een witte alkydverf, waarover plaatselijk een groene 'glacis' werd aangebracht. Het geheel werd opnieuw afgewerkt met gouden biezen. Het medaillon met belettering uit de eerste fase werd echter niet mee overschilderd en blijft als dusdanig behouden. De zone met het schild werd herschilderd in dezelfde kleuren met een blinkende alkydharsverf. Vermoedelijk bevonden de epitafen zich voor deze fase niet in de parochiekerk van Rossem en werden ze pas in deze fase hier geassembleerd.

In een derde en vierde fase werd enkel het beletterde medaillon overschilderd. In eerste instantie werd de achtergrond gewoon wit geschilderd en voorzien van zwarte en rode letters. Vervolgens werd de achtergrond wit met een grijze 'glacis', met wederom zwarte en rode letters. In minstens één van deze fasen werd er ook goud aangebracht in de zone met het schild.

Het hernemen van de polychromie en de teksten ging gepaard met heel wat verlies aan kwaliteit.

Fig. 23: Vrijlegging op het beletterde medaillon tot op de oudste tekst